

การใช้วรรณกรรมพุทธศาสนา
เพื่อบำบัดแก่เยาวชนที่ทำผิดกฎหมาย*

THE EFFECT OF USING BUDDHISM LITERATURE
IN BIBLIOTHERAPY FOR JUVENILE DELINQUENTS

ทัศนาศลัดยะนันท์

Tasana Saladyanant

วรรณภา ระมิงค์วงศ์

Wanapa Ramingwong

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Humanities, Chiang Mai University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลของการใช้วรรณกรรมพุทธศาสนาในการพัฒนาทัศนคติเชิงคุณธรรมของเยาวชนซึ่งกระทำผิดกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายในสถานพินิจและฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเชียงใหม่ อายุระหว่าง 14-18 ปี จำนวน 33 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 14 คน และกลุ่มควบคุม 19 คน ทดสอบทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม จากนั้นทำการทดลองโดยจัดวรรณกรรมพุทธศาสนาให้เยาวชนในกลุ่มทดลองศึกษา ส่วนกลุ่มควบคุมจัดให้มีกิจกรรมนันทนาการ สัปดาห์ละครั้ง เป็นเวลา 10 สัปดาห์ แล้วทดสอบหลังการทดลองทันที การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนและ t-test ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการทดลอง ทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองไม่มีความแตกต่างกัน แต่หลังการทดลอง คะแนนทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P = .05$ นอกจากนี้ คะแนนทัศนคติเชิงคุณธรรมหลังการทดลองในกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P = .05$ ส่วนกลุ่มควบคุม คะแนนทัศนคติเชิงคุณธรรมก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงว่า การใช้วรรณกรรมพุทธศาสนาช่วยปรับปรุงทัศนคติเชิงคุณธรรมแก่เยาวชนที่ทำผิดกฎหมายได้

* ได้รับทุนอุดหนุนจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ABSTRACT

This experimental research was to study the effect of using Buddhism literature in bibliotherapy for juvenile delinquents. Subjects of 33 male adolescents aged between 14-18 from Chiang Mai Correctional and Training Institution were separated into two groups : 14 in the experimental and 19 in the control.

The experimental group received bibliotherapeutic experience using Buddhism literature plus games but the control group participated in recreational activities only. Treatment was held once a week for ten weeks and then subjects were post-tested immediately. Data were analyzed by an analysis of variance and t-test. Before treatment, differences in attitudes toward moral principles of the subjects in both groups were not found. After treatment, however, the experimental group's scores of such attitudes were significantly higher than the control's scores. In addition, scores of attitudes after treatment were significantly higher than before treatment ($P = .05$) while in the control group scores were not statistically different. Therefore, it was concluded that Buddhism literature could develop attitudes toward moral principles of juvenile delinquents.

คำนำ

จากสถิติของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง พ.ศ. 2520-2525⁸ มีเยาวชนที่ถูกพิพากษาลงโทษถึง 9,170 คน สาเหตุของการกระทำความผิดเนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ความยากจน อารมณ์ของเยาวชน การคบเพื่อนที่ไม่ดี และสภาพแวดล้อม สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การที่เยาวชนห่างเหินจากศาสนาทำให้ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางใจในอันที่จะฝ่าอุปสรรคในชีวิต จึงเป็นเหตุให้กระทำความผิดกฎหมายโดยง่าย เยาวชนที่ทำความผิดกฎหมายเหล่านี้จะถูกส่งไปอยู่ในสถานพินิจและฝึกรอบรมเด็กและเยาวชนซึ่งจัดสภาพแวดล้อมให้เหมือนโรงเรียนประจำ สอนวิชาสามัญ วิชาชีพ ตลอดจนจัดกิจกรรมนันทนาการ กีฬา และอบรมศีลธรรมให้เป็นประจำ จึงมีผู้เสนอแนะวิธีที่จะป้องกันเยาวชนกระทำความผิดกฎหมายประการหนึ่ง คือ การปลูกฝังอบรมศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งนอกจากจะช่วยยกระดับสังคมแล้ว ยังช่วยแก้ปัญหาความประพฤติและจิตใจของเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี เพราะหากเด็กและเยาวชนมีศรัทธาอันมั่นคงต่อศาสนาแล้ว จะสามารถบังคับจิตใจมิให้กระทำความชั่วได้ เยาวชนจะรู้จักเคารพต่อกฎหมายและไม่เบียดเบียนผู้อื่น¹⁰

จากการสำรวจของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ⁹ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนหลายแห่งได้จัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การอบรมศีลธรรมแก่เยาวชนอย่างสม่ำเสมอควบคู่ไปกับการสอนวิชาสามัญและการฝึกอาชีพแขนงต่าง ๆ และเพื่อไม่ให้เยาวชนเกิดความรู้สึกว่าถูกอบรมสั่งสอน จึงได้นำวรรณกรรมมาเป็นสื่อในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน

และวรรณกรรมที่น่าจะใช้ได้ผล ได้แก่ วรรณกรรมพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏว่าได้มีการศึกษาวิจัยทั้งในวงการแพทย์ จิตวิทยา การศึกษา และบรรณารักษศาสตร์ถึงการใช้วรรณกรรมที่เหมาะสมเพื่อบำบัดทางจิต เปลี่ยน-แปลงทัศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองแก่ผู้ป่วยทางจิต ผู้พิการทางกาย ผู้ติดยาเสพติด และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องบางประการของเด็กนักเรียน ซึ่งการวิจัยส่วนใหญ่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า น่าจะได้มีการทดลองนำวรรณกรรมพุทธศาสนาที่เหมาะสมแก่เด็ก และเยาวชนในสถานพินิจและฝึกรอบรมเด็กและเยาวชนมาใช้เพื่อปรับปรุงทัศนคติเชิงคุณธรรมของเยาวชน อันได้แก่ ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความมีหิริโอตตปัส ความสามัคคี ความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์ ความอดทนและอดกลั้น ความขยันหมั่นเพียรและความมีสติปัญญา แล้วเปรียบเทียบผลของทัศนคติเชิงคุณธรรมก่อนและหลังการบำบัด ทั้งนี้โดยเชื่อว่า หากเยาวชนมีคุณธรรมดังกล่าวในระดับดีพอสมควร จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามแนวทางที่ถูกต้อง ทั้งขณะที่ยังอยู่ในสถานพินิจฯ และหลังจากได้รับการปลดปล่อย ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาเยาวชนส่วนหนึ่งของชาติให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าแก่สังคมสืบไป

วิธีวิจัย

ทำการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized control-group pre-test post-test design¹ โดยมีขั้นตอนดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่เยาวชนชายในสถานพินิจและฝึกรอบรมเด็กและเยาวชนเชียงใหม่ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ อายุระหว่าง 14-18 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากเยาวชนจำนวนทั้งสิ้น 100 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน คือ กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่จะได้รับตัวแปรการทดลอง คือ วรรณกรรมพุทธศาสนา และกลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับผลจากตัวแปรการทดลอง หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 6 เยาวชนกลุ่มตัวอย่างได้ถูกจากการทดลองไปบ้าง เนื่องจากได้รับการปลดปล่อยและออกไปทำงานนอกสถานที่ ดังนั้น กลุ่มทดลองจึงเป็น 14 คน กลุ่มควบคุม 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. วรรณกรรมพุทธศาสนา สํารวจและคัดเลือกวรรณกรรมพุทธศาสนาเรื่องที่มีจุดมุ่งหมายที่จะปลูกฝังคุณธรรม 10 ประการ ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความมีหิริโอต-

ต็ปะ ความสามัคคี ความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์ ความอดทนและอดกลั้น ความขยันหมั่นเพียร และ ความมีสติปัญญา ทั้งที่เขียนขึ้นสำหรับผู้อ่านโดยทั่วไป และสำหรับเยาวชนโดยเฉพาะ โดยคำนึงถึงความ น่าสนใจของเรื่อง ความยาว ความยากง่ายของโครงเรื่องและภาษาที่ใช้ ให้เหมาะแก่ความเข้าใจ ความสามารถ ในการอ่าน และการรับรู้ของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (เนื่องจากเยาวชนเหล่านี้มักมีข้อจำกัดในการอ่าน และอีกประการหนึ่งเยาวชนมักจะสนใจความบันเทิงมากกว่าการสั่งสอนอบรม)

จำแนกวรรณกรรมออกเป็นชุด ๆ ตามลักษณะของคุณธรรมแต่ละอย่าง อย่างละประมาณ 3-7 เรื่อง ทำสำเนาส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่านอ่านเพื่อประเมินว่าวรรณกรรมแต่ละเรื่องแสดงคุณธรรมตรง ตามที่จัดหมวดไว้หรือไม่ เรื่องที่ได้รับการประเมินและเห็นชอบแล้วจะคัดเลือกไว้ ต่อจากนั้นจึงทดสอบความ ยากง่ายของวรรณกรรม โดยนำเรื่องที่คัดไว้จำนวน 5 เรื่องไปทดลองให้เด็กชั้นประถมปีที่ 4 โรงเรียนข้างเคียง และเยาวชนในสถานพินิจและฝึกอบรมฯ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแห่งละ 10 คนอ่าน แล้วให้ตอบคำถามเกี่ยวกับ เนื้อเรื่องเพื่อทดสอบความเข้าใจ เรื่องที่เด็กส่วนมากตอบไม่ถูกแสดงว่ายาก ซับซ้อนเกินไป จะนำไปดัดแปลง และเรียบเรียงใหม่ให้ง่ายขึ้น และได้คัดเลือกเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมแต่ละข้อไว้ข้อละ 3 เรื่อง รวม 30 เรื่อง ดังนี้

นิทานชาดกพระเจ้า 500ชาติ ของพูนศักดิ์ สักกานุวัฒน์⁶ 16 เรื่อง

หนังสือภาพนิทานชาดกเรื่อง กวางน้อย ของ ม.ร.ว.สายสิงห์ ศิริบุตร 1 เรื่อง

นิทานชาดกร้อยกรองเป็นกาพย์ ของฐะปะนีย์ นาครทรรพ^{2,3} ภาพประกอบโดยนิรมิต มงคลรัตน์ จากวารสารพุทธรักษา 2 เรื่อง

เรื่องสั้นและบทละครจากรวมนิทาน ของภิกขุโพธิแสนยานุภาพ⁴ 2 เรื่อง

บทความจากแสงธรรม ของมูลนิธิส่งเสริมกิจการศาสนาและมนุษยธรรม⁵ 9 เรื่อง

วรรณกรรมทั้งหมดนี้จัดพิมพ์ หรือถ่ายเอกสารเรื่องละ 22 ชุด และผลิตสื่อประกอบการสอน ได้แก่ รูปภาพ แผ่นใส แถบเสียง หุ่นกระดาษ หุ่นมือ และหน้ากาก รวมทั้งกำหนดตารางการทดสอบสำหรับ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

2. สร้างแบบทดสอบทัศนคติเชิงคุณธรรม 10 ประการ จำนวน 10 ข้อ โดยศึกษาจาก The Defining Issues Test (DIT) ของเจมส์ เรสต์ และแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของสมบุรณ์ ศาลยาชีวิน และคณะ⁷

แบบทดสอบที่สร้างขึ้นนี้ได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำไปหาค่าความเชื่อถือได้กับพระนักธรรมตรี จำนวน 10 รูป และเยาวชนในสถานพินิจและฝึกอบรมฯ ที่ครูใหญ่เห็นว่า มีคุณธรรมต่ำ จำนวน 10 คน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านทัศนคติเชิงคุณธรรมของทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test ค่า t ที่ได้จากการคำนวณ คือ 4.395 ซึ่งสูงกว่าค่า t จากตารางที่ P = .05 แสดงว่า ทัศนคติเชิงคุณธรรมของ พระนักธรรมตรีสูงกว่าของเยาวชนในสถานพินิจฯ อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งชี้ให้เห็นความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ ดังกล่าว

ผู้ทำการทดลอง

ผู้ทำการทดลองประกอบด้วยผู้วิจัย และผู้ช่วยซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำนวน 11 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ผลัดกันทำการทดลองทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อไม่ให้มีความแตกต่างกันด้านตัวบุคคล

ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ประชุมผู้ช่วยทั้งหมดเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขอบเขต ระเบียบ วิธีการวิจัย ลักษณะและจุดมุ่งหมายของวรรณกรรมที่จะนำไปใช้ รายละเอียดวิธีการเสนอวรรณกรรม และตารางกำหนดการสำหรับกลุ่มทดลอง ให้ผู้ช่วยอ่านวรรณกรรมที่จะนำไปใช้ให้เข้าใจเป็นอย่างดีจนเกิดความเชื่อและศรัทธาในคุณธรรม ให้ฝึกซ้อมและเตรียมการ ตลอดจนจัดทำตารางกำหนดกิจกรรมนั้นแทนการแก่กลุ่มควบคุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ไปยังสถานที่ที่ทำการทดลอง ซึ่งเป็นห้องในอาคารเรียน 2 ห้องอยู่คนละปีกอาคาร ทั้ง 2 ห้องมีโต๊ะ เก้าอี้ กระจกหน้าต่าง ปลั๊กไฟ เช่นเดียวกัน จากนั้นดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. แนะนำตัว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทำความรู้จักระหว่างเยาวชนกลุ่มตัวอย่างกับผู้วิจัยและผู้ช่วย ทำเช่นเดียวกันทั้ง 2 กลุ่ม
2. Pre-test โดยใช้แบบทดสอบที่เตรียมไว้ ทำพร้อมกันทั้ง 2 กลุ่ม
3. กลุ่มทดลอง ให้รับวรรณกรรมบำบัด ได้แก่ การเล่าเรื่องโดยใช้แผ่นใสและเทปประกอบแล้วสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้อ่านเอกสารแล้วซักถาม ให้เล่นละครสั้นตามเรื่องที่เตรียมไว้ อ่านออกเสียงแล้วอภิปรายตาม ให้เล่าเรื่องจากประสบการณ์ที่มีแนวคิด (theme) เช่นเดียวกับเรื่องที่อ่าน มีการเชิดหุ่นกระดาษ หุ่นมือ เล่นละครสวมหน้ากาก โดยมีกิจกรรมนันทนาการสลับบ้าง สัปดาห์ละครั้ง ๆ ละ ประมาณ $1\frac{1}{2}$ ชม. รวม 10 สัปดาห์ หลังจากการทดลองครั้งสุดท้ายเสร็จสิ้นลง ทำ Post-test ทันที
4. กลุ่มควบคุม ให้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ การเล่นเกมต่าง ๆ ร้องรำทำเพลง แสดงละครสั้น ๆ วาดภาพระบายสี เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ และผู้ช่วยวิจัยเล่าเรื่องจากหนังสือให้ฟัง เป็นต้น ทำการทดลองสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละประมาณ $1\frac{1}{2}$ ชม. เป็นเวลา 10 สัปดาห์เช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง หลังการทดลองครั้งสุดท้ายเสร็จสิ้นลง ทำ Post-test ทันที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of variance)
2. เปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับวรรณกรรมบำบัด กับกลุ่มควบคุมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ โดยใช้ t-test

คะแนนที่ให้นี้ในแบบทดสอบ คือ คำตอบที่แสดงทัศนคติเชิงคุณธรรม ในแง่บวกให้ 2 คะแนน
แง่ลบให้ 1 คะแนน

สมมติฐานในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับวรรณกรรมบำบัด จะมีคะแนนทัศนคติเชิงคุณธรรมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ
2. กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับวรรณกรรมบำบัด จะมีคะแนนทัศนคติเชิงคุณธรรมหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง

ผล

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนของทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับวรรณกรรมบำบัดกับกลุ่มควบคุมซึ่งร่วมกิจกรรมนันทนาการ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P = .05$ (ตารางที่ 1) ค่า F ที่คำนวณได้ (5.116) มากกว่าค่า F วิกฤต (2.75) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 แสดงว่า ทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการรับวรรณกรรมบำบัด กับกลุ่มควบคุมที่ทำการทดสอบครั้งแรกและครั้งหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองโดย t-test พบว่าทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 2) แสดงว่า กลุ่มทดลองก่อนได้รับวรรณกรรมบำบัดกับกลุ่มควบคุมก่อนได้รับกิจกรรมนันทนาการ มีระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่หลังจากการทดลองคะแนนของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $P = .05$ (ตารางที่ 3) แสดงว่า กลุ่มทดลองหลังจากได้รับวรรณกรรมบำบัดแล้ว กับกลุ่มควบคุมหลังได้รับกิจกรรมนันทนาการมีระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มเดียวกันก่อนและหลังการทดลองพบว่า ในกลุ่มทดลองคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P = .05$ (ตารางที่ 4) แสดงว่า กลุ่มทดลองก่อนที่จะได้รับวรรณกรรมบำบัดกับหลังจากได้รับวรรณกรรมบำบัดแล้ว มีทัศนคติเชิงคุณธรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในกลุ่มควบคุมคะแนนก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 5) แสดงว่า กลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองมีระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนของกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง กับกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 6) แสดงว่า กลุ่มทดลองก่อนได้รับวรรณกรรมบำบัด

กับกลุ่มควบคุมหลังกิจกรรมนั้น ทนทานการมีระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนของกลุ่มทดลองหลังการทดลองกับกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง พบว่าคะแนนของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P = .05$ (ตารางที่ 7)

อภิปราย

ผลจากการทดลองพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มที่ได้รับวรรณกรรมบำบัดสูงกว่ากลุ่มที่ร่วมในกิจกรรมนั้น ทนทานการ โดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่าเยาวชนซึ่งทำผิดกฎหมาย เมื่อได้รับข้อคิด คติ จากวรรณกรรมพุทธศาสนาที่นำมาเสนอโดยมีกลวิธีที่น่าสนใจแล้ว สามารถปรับปรุงทัศนคติเชิงคุณธรรมให้สูงกว่าเยาวชนที่มีได้รับวรรณกรรมพุทธศาสนา

2. ทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน แสดงว่าก่อนการใช้วรรณกรรมบำบัด เยาวชนทั้ง 2 กลุ่มมีทัศนคติเชิงคุณธรรมในระดับเดียวกัน แต่หลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับวรรณกรรมบำบัดมีทัศนคติเชิงคุณธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม

3. คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ 2 แสดงว่าตัวแปรที่สำคัญ คือ วรรณกรรมพุทธศาสนา ทำให้ทัศนคติเชิงคุณธรรมของเยาวชนพัฒนาขึ้น เพราะชี้ให้เห็นประโยชน์ของการเป็นผู้มีคุณธรรมทั้ง 10 ประการ ส่วนในกลุ่มควบคุมที่เยาวชนร่วมกิจกรรมนั้น ทนทานการโดยมิได้รับวรรณกรรมพุทธศาสนา คะแนนก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน แสดงว่า ทัศนคติเชิงคุณธรรมของเยาวชนที่ไม่ได้รับข้อคิด คติธรรมจากวรรณกรรมพุทธศาสนาที่เหมาะสมมิได้พัฒนาขึ้น

4. คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน แสดงว่า เยาวชนที่มีได้รับวรรณกรรมพุทธศาสนาทั้ง 2 กลุ่มมีทัศนคติเชิงคุณธรรมในระดับเดียวกัน แต่เมื่อเยาวชนกลุ่มทดลองได้รับวรรณกรรมพุทธศาสนาเป็นเวลา 10 สัปดาห์ จึงพัฒนาทัศนคติเชิงคุณธรรมของตนให้สูงกว่าเยาวชนที่ร่วมกิจกรรมนั้น ทนทานการเพียงอย่างเดียวในระยะเวลาเท่ากัน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ผลิตวรรณกรรมพุทธศาสนา ได้แก่ องค์กรที่มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมการเผยแพร่วรรณกรรมพุทธศาสนา ผู้เขียนเรื่องหรือภาพ ควรให้ความสำคัญในการผลิตวรรณกรรมพุทธศาสนาสำหรับเยาวชน

ให้มีปริมาณมากขึ้น ลักษณะของวรรณกรรมนั้นอาจจะเป็นในรูปแบบความสั้น ๆ บทร้อยกรอง นิทาน ตลอดจนเรื่องสั้น ใช้สำนวนภาษาทันสมัย เข้าใจง่าย หากเป็นบันเทิงคดีควรมีเนื้อเรื่องเร้าใจชวนให้ติดตาม และไม่แสดงข้อสอนตรง ๆ แต่แสดงออกโดยผ่านตัวละคร และเหตุการณ์ในเรื่อง หากตัวละครมีปัญหา หรือภูมิหลังที่คล้ายคลึงกับเยาวชนจะทำให้เยาวชนรู้สึกคล้อยตามตัวละครและแนวคิดของเรื่อง นอกจากนี้ ควรใช้ภาพเป็นสื่อสำคัญ เช่น ผลิตในรูปแบบของหนังสือภาพหรือการ์ตูนโดยนักเขียนภาพฝีมือดี จะช่วยจูงใจให้เยาวชนหันมาสนใจอ่านวรรณกรรมพุทธศาสนามากขึ้น ข้อดีอีกประการหนึ่งคือ หนังสือภาพ หรือการ์ตูนสื่อความหมายได้เร็ว เหมาะสำหรับผู้ที่ไม่อ่านหนังสือได้ช้า

2. สถานพินิจและฝึกอบรมเด็กและเยาวชนควรจัดกิจกรรมบำบัดแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ภายในสถานที่ยังต่อเนื่อง เพื่อจะได้ผลที่ถาวร กิจกรรมที่ใช้ในการเสวนาวรรณกรรมควรให้สนุก น่าสนใจ และมีหลากหลาย วรรณกรรมพุทธศาสนาที่นำไปใช้บางเรื่องอาจตัดแปลงให้สั้นและง่ายขึ้น ผู้ที่ควรมีส่วนร่วมในการทำวรรณกรรมบำบัด ได้แก่ บรรณารักษ์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ครู ตลอดจนผู้พิพากษาสมทบของสถานพินิจฯ

3. ควรทดลองใช้วรรณกรรมพุทธศาสนาในการจัดปัญหาทางอารมณ์ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตแก่เด็ก เยาวชน และบุคคลกลุ่มอื่น ๆ เช่น เด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาครอบครัว ปัญหาทางจิตใจ คนชรา นักบริหาร ตลอดจนผู้ป่วยทางกาย และผู้ป่วยทางจิต เป็นต้น

คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผศ.ณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล ผศ.พรพิมล วรวิฑูพิทุพงษ์ คุณปรมาพร สุจริตกุล ผู้อำนวยการสถานพินิจและฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเชียงใหม่ คุณสันติวัฒน์ ทองสอดแสง อาจารย์สุมาลี ณ เชียงใหม่ และคณะอาจารย์โรงเรียนผู้ใหญ่แม่สา คุณถาวร รามโยธิน คุณพิมพ์มาศ ตาปัญญา ตลอดจนคณะผู้ประเมินแนวคิดของวรรณกรรมพุทธศาสนาทุกท่านที่ช่วยคัดเลือกวรรณกรรมที่นำมาใช้ในการทดลองนี้

เอกสารอ้างอิง

1. โฆวาสินธ์, เซดศักดิ์. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ, 2522, 167-169.
2. นาคกรเทพ, ฐะปะนีย์. กุลบุตรคดีบุญ. *พุทธรักษา*, 2527, 16(3), 16-17.
3. นาคกรเทพ, ฐะปะนีย์. ปลาที่อ่อนกลาง. *พุทธรักษา*, 2528, 17(2), 16-17.
4. โปธิแสนยานุภาพ, ภิกขุ. รวมนิทาน. สำนักหนังสือธรรมบูชา, กรุงเทพฯ, 2524.
5. มูลนิธิส่งเสริมกิจการพุทธศาสนาและมนุษยธรรม. แสงธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4, กิตติวรรณ, กรุงเทพฯ, 2525.

6. ศักดานุวัฒน์, พูนศักดิ์. พระเจ้า 500 ชาติ. ธรรมบรรณาการ, พระนคร, 2516.
7. ศาลยาชีวิน, สมบูรณ์; ดิยพันธุ์, รัชนี และนาคนุปลา, ชัยนาถ. รายงานการวิจัย เรื่องพัฒนาการการใช้เหตุผลทางจริยธรรม. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ, 2526.
8. สยามออลมาแนค. สยามบรรณ, กรุงเทพฯ, 2530, 198.
9. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ปัญหาเด็กและเยาวชน. เศรษฐกิจและสังคม, มี.ก.-เม.ย., 2518, 12, 44-52.
10. อวยชัย, ประภาศน์. ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. บทบัณฑิตย์, 2520, 34, 205-223.

ตารางที่ 1. เปรียบเทียบความแปรปรวนของระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมของเยาวชนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งก่อนและหลังการทดลอง

ที่มาของความแปรปรวน	ค่าของการผันแปร ยกกำลังสอง SS	อัตราความ เป็นอิสระ df	ค่าผันแปร เฉลี่ย MS	อัตราส่วน F
ระหว่างกลุ่ม	56.658	3	18.886	5.116
ภายในกลุ่ม	228.873	62	3.6915	
รวม	285.531	65		

$$F_{.95} (3, 65) = 2.75 \quad N = 66$$

ตารางที่ 2. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมก่อนรับการทดลอง

กลุ่มเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	อัตราความ เป็นอิสระ df	ค่าทดสอบ ความต่าง t	ค่า t จากตาราง ที่ P = .05
กลุ่มทดลอง	18	31	.597	2.042
กลุ่มควบคุม	17.63			

ตารางที่ 3. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลองหลังได้รับ
วรรณกรรมบำบัด กับกลุ่มควบคุมหลังกิจกรรมนันทนาการ

กลุ่มเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	อัตราความ เป็นอิสระ df	ค่าทดสอบ ความต่าง t	ค่า t จากตาราง ที่ P = .05
กลุ่มทดลองหลังได้รับ วรรณกรรมบำบัด	19.14	31	3.58	2.042
กลุ่มควบคุมหลัง กิจกรรมนันทนาการ	16.53			

ตารางที่ 4. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลองก่อนและหลัง
ได้รับวรรณกรรมบำบัด

กลุ่มเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	อัตราความ เป็นอิสระ df	ค่าทดสอบ ความต่าง t	ค่า t จากตาราง ที่ P = .05
กลุ่มทดลองก่อนได้รับ วรรณกรรมบำบัด	18	26	2.19	2.056
กลุ่มทดลองหลังได้รับ วรรณกรรมบำบัด	19.14			

ตารางที่ 5. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	อัตราความ เป็นอิสระ df	ค่าทดสอบ ความต่าง t	ค่า t จากตาราง ที่ P = .05
กลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง	17.63	36	.56	2.030
กลุ่มควบคุมหลังการทดลอง	16.53			

ตารางที่ 6. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลองก่อนได้รับวรรณกรรมบำบัด กับกลุ่มควบคุมหลังกิจกรรมนันทนาการ

กลุ่มเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	อัตราความ เป็นอิสระ df	ค่าทดสอบ ความต่าง t	ค่า t จากตาราง ที่ P = .05
กลุ่มทดลองก่อนได้รับ วรรณกรรมบำบัด	18	31	1.89	2.042
กลุ่มควบคุมหลัง กิจกรรมนันทนาการ	16.53			

ตารางที่ 7. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติเชิงคุณธรรมของกลุ่มทดลองหลังได้รับวรรณกรรมบำบัด กับกลุ่มควบคุมก่อนกิจกรรมนันทนาการ

กลุ่มเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	อัตราความ เป็นอิสระ df	ค่าทดสอบ ความต่าง t	ค่า t จากตาราง ที่ P = .05
กลุ่มทดลองหลังได้รับ วรรณกรรมบำบัด	19.14	31	2.70	2.042
กลุ่มควบคุมก่อนกิจกรรม นันทนาการ	17.63			